БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 239(5131)
Воскресенье
Декабриин
1
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

„РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые" бухы һунгагшадта үргэнөөр ойлгуулая!

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ
„РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые" баталха тухай

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиумэй тогтоохонь хадаа:

„РСФСР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые" баталха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ И. ВЛАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва, 1946 оной ноябриин 26.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТАНУУД ТУХАЙ ДҮРИМ

I БҮЛЭГ.
Һунгуулиин системэ

Статья 1. РСФСР-эй Конституциин 138-дахи статьягай ёһоор, РСФСР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгалтанууд бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин эрхые үндэһэ болгон, нюуса ёһоор голосовалагдажа һунгагшадаар хэгдэхэ.

Статья 2. РСФСР-эй Конституциин 139-дэхи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгалга бүгэдэниитын байха ёһотой гэбэл: ухаа муутай хүнүүд ба һунгуулиингаа эрхые сүүдээр хаһагдаһан хүнүүдһээ бусад, РСФСР-эй 18 наһа гүйсэһэн бүхы гражданинууд болбол расын ба национальна илгаа, эрэгтэй эмэгтэйн илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуулиин ценз, түбхинэһэн һуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр, РСФСР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгаха ябадалда хабаадалсаха эрхэтэй.

Статья 3. Раса ба национальна илгаа, эрэгтэй эмэгтэйн илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуулиин ценз, түбхинэһэн һуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр, 21 наһа гүйсэһэн РСФСР-эй гражданин бүхэн РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болон һунгагдажа шадаха.

Статья 4. РСФСР-эй Конституциин 140-дэхи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгалга тэгшэ байха гэбэл: гражданин бүхэн нэгэ нэгэ голос үгэхэ эрхэтэй, бүхы гражданинууд тэгшэ эрхые үндэһэ болгожо, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтада хабаадалсаха.

Статья 5. РСФСР-эй Конституциин 141-дэхи статьягай ёһоор, эхэнэрнүүд болбол эрэшүүлтэй нэгэн адляар РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй.

Статья 6. РСФСР-эй Конституциин 142-дохи статьягай ёһоор, Советскэ Армида алба хэжэ байһан гражданинууд бүхы гражданинуудтай нэгэн адляар РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй.

Статья 7. РСФСР-эй Конституциин 143-дахи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгаха һунгалтанууд сэхэ хэгдэхэ гэбэл: РСФСР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгалга сэхэ һунгаха гуримаар гражданинуудаар шууд хэгдэхэ.

Статья 8. РСФСР-эй Конституциин 144-дэхи статьягай ёһоор, РСФСР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгахадаа голосовалга нюуса байха ёһотой.

Статья 9. РСФСР-эй Конституциин 18-дахи статьягай ёһоор, РСФСР-эй территори дээрэ байһан бүхы бусад Союзна Республикануудай гражданинууд РСФСР-эй гражданинуудта адляар РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй.

Статья 10. РСФСР-эй территори дээрэ һуужа байбашье, СССР-эй гражданинууд болоогүй аад, харин гүрэнүүдэй гражданинууд гү, али албатанууд байһан хүнүүд РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудта хабаадаха эрхэгүй ба һунгагдаха эрхэгүй.

Статья 11. РСФСР-эй Конституциин 146-дахи статьягай ёһоор кандидадууд болбол РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай болоходо һунгуулиин округуудаар табигдаха зэргэтэй.

Статья 12. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудтай холбогдоһон гаргашанууд гүрэнэй зөөреэр хэгдэхэ.

II БҮЛЭГ.
Һунгагшадай списогууд

Статья 13. Список зохеохо үедэ тус Соведэй территори дээрэ (саг үргэлжэ гү, али саг зуура) һуужа байһан ба һунгалтын эрхэтэй, тиигээд һунгалта болохо үдэр 18 наһа гүйсэһэн бүхы гражданинууд һунгагшадай списогтэ оруулагдаха.

Статья 14. Һунгагшадай хэниинь-шье хадаа нэгэнһээ үлүү һунгуулиин списогтэ оруулагдажа болохогүй.

Статья 15. Һунгуулиингаа эрхые сүүдээр хаһагдаһан хүнүүд болбол тэрэ шиидхэбэри дотор һунгуулиин эрхэ хаһахаар тогтоогдоһон болзорой турша соо ба мүн ухаамуутай гэжэ хуулита ёһоор тоологдоһон хүнүүд һунгагшадай списогтэ оруулагдаха ёһогүй.

Статья 16. Һунгагшадай списогууд болбол городуудта ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районууд боложо хубаагдаһан городуудта—районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, поселогуудта—поселково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, хүдөө нютагуудта—сельскэ станицын, деревнин, хуторай, аулын) ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр зохеогдохо ёһотой.

Статья 17. Сэрэгэй частьнуудта ба сэрэгэй соединенинүүдтэ байһан һунгагшадай списогууд командирай табилгатайгаар зохеогдохо. Бэшэ бусад сэрэгэй алба хэгшэд хадаа байдаг газартаа һунгагшадай списогтэ ажалшадай депутадуудай тус тус Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр оруулагдаха зэргэтэй.

Статья 18. Һунгагшадай списогууд болбол тус тус һунгуулиин участок бүридэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр баталагдаһан формын ёһоор, алфавидай гуримаар зохеогдожо, тэрээн дээрэнь һунгагшын фамили, нэрэ, обог, наһа ба һуужа байгаа газарынь заагдаһан ба ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын ба секретариин гар табигдаһан байха.

Статья 19. Ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет болбол һунгалтанууд болохоһоо 30 хоног урид һунгагшадай списогуудые бүгэдэниитын харахын тулада үлгэхэ гү, али һунгагшадаа энэ списогүүдтэй танилсуулха аргые Соведэй гү, али һунгуулиин участогай гэр байшан соо хангаха.

Статья 20. Һунгагшадай бодото списогууд ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, сэрэгэй частьда гү, али соединенидэ тус тустань хадагалагдаха.

Статья 21. Һунгагшадай список тунхаглагдаһан ба һунгалтын үдэр хоерой хоорондохи турша соо өөрынгөө байха газарые һэлгэһэн һунгагшада ажалшадай депутадуудай Соведэй тус тус гүйсэдхэхэ комитет болбол РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтооһон формоор, «Голосовалха эрхыень баталһан үнэмшэлгэ» үгэхэ ба һунгагшадайнгаа список дээрэ—«гараа» гэжэ тэмдэглэхэ; һунгагша болбол шэнэ газарта (саг үргэлжэ гү, али саг зуура) ошоод байхадаа, «Голосовалха эрхыень баталһан үнэмшэлгээ», мүн тэрэшэлэн нюурайгаа үнэмшэлгые харуулаад, һунгагшадай списогтэ оруулагдаха.

Статья 22. Һунгагшадай списогтэ гараһан (списогтэ оруулагдаагүй, списогһоо хаһагдаһан, фамили, нэрэ, обогуудые буруу бэшэһэн, һунгуулиингаа эрхые хаһагдаһан хүнүүдые списогтэ буруугаар оруулһан), буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлгэнүүд тус списогтэ тунхаглаһан ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ үгтэхэ ёһотой, тэрэнь һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлгэ бүхэниие 3 үдэрэй болзорһоо оройтонгүй хаража үзэхэ уялгатай.

Статья 23. Ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет болбол һунгагшадай списогэй буруу болоһон тухай мэдүүлгые хаража үзөөд, нэгэн гэбэл һунгагшадай списогтэ шухала заһабари оруулха, үгышье һаа тэрэнэй мэдүүлгые хангаагүй орхиһон шалтагаанууд тухайгаа бэшэмэл справкые мэдүүлгэ баригшада үгэхэ уялгатай.

Статья 24. Мэдүүлэгшэ болбол ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гаргаһан шиидхэбэриие зүбтэй гэжэ тоолоогүй һаа, һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйл тухай асуудал тушаа арадай сүүдтэ гомодол барижа шадаха, тэрэнь мэдүүлгэ баригшые ба Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түлөөлэгшые дуудажа, списогэй буруу болоһониие зааһан гомодолые 3 хоногой болзор соо сүүдэй нэмэл заседани дээрэ үзэхэ ба өөрынгөө гаргаһан шиидхэбэриие мэдүүлгэ баригшада ба мүн Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ тэрэ дары мэдээсэхэ уялгатай. Арадай сүүдэй гаргаһан шиидхэбэринь эсэслэн дүүргэгдэдэг байха.

III БҮЛЭГ.
РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округууд

Статья 25. РСФСР-эй Конституциин 25-дахи статьягай ёһоор, РСФСР-эй Верховно Совет болбол округ бүхэндэ 150 мянган хүн зонтой байха нормотойгоор тогтоогдоһон һунгуулиин округууд дотор РСФСР-эй гражданинуудаар һунгагдаха. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округ бүхэнһөө нэгэ депутат һунгагдаха юм.

Статья 26. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округуудые тогтоолго РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр хэгдэхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округуудай список болбол РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр һунгалтын үдэрһөө урид хоер һараһаа оройтонгүй тунхаглагдаха ёһотой.

IV БҮЛЭГ.
Һунгуулиин участогууд

Статья 27. Һунгуулиин бюллетеньнүүдые тушаажа абахын ба голосуудые тоолохын тулада, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округуудта багтаһан городууд ба районуудай территоринь һунгуулиин участогууд болгогдон хубаагдаха.

Статья 28. Һунгуулиин участогуудые тогтоолго городуудта—ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районууд боложо хубаагдаһан городуудта—ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, хүдөө нютагуудта—районно ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр хэгдэхэ.

Һунгуулиин участогуудые тогтоолго һунгалтын эхилхэһээ урид 45 хоногһоо оройтонгүй хэгдэхэ ушартай.

Статья 29. Городуудта, поселогуудта, мүн тэрэшэлэн 2000-һаа дээшэ һуурин зонтой тосхонууд ба сельсоведүүдэй территори дээрэ һунгуулиин участогууд нэгэ һунгуулиин участогта 1500—3000 хүн хүртэхэ жэшээтэйгээр тогтоогдохо.

Статья 30. 2000 хүнһөө дээшэ бэшэ хүн зонтой сельсоведэй территоринь һунгуулиин нэгэ участок болохо зэргэтэй; 500-һаа дээшэ аад, зүгөөр 2000-һаа халихагүй хүн зонтой станица, деревни, аул бүхэндэ тусгаар һунгуулиин участок тогтоогдохо. 500-һаа доошо аад, 300-һаа үсөөн бэшэ хүн зонтой селенидэ гү, али бүлэг селенинүүдтэ һунгуулиин участогай центр хүртэл 10 километрһээ холо байгаа һаань тэндэ һунгуулиин тусгаар участогууд тогтоогдожо болохо.

Статья 31. Диилэнхидээ жэжэ һуурин газарнуудтай холын хойто ба зүүн районуудта 100 хүнһөө үсөөн бэшэ хүн зонтой һунгуулиин участогуудые тогтоохоло болоно.

Хойто зүгэй национальна округуудта мүн тэрэшэлэн хадын ба нүүдэл байдалтай районуудта 100-һаа доошо, зүгөөр 50-һаа үсөөн бэшэ хүн зонтой һунгуулиин участогууд тогтоогдожо болохо.

Статья 32. Сэрэгэй частьнууд болон сэрэгэй соединенинүүд 50-һаа үсөөн бэшэ аад, 3000-һаа дээшэ бэшэ һунгагшадтай һунгуулиин тусгаар участогууд боложо, тэрэ частиин гү, али сэрэгэй соединениин байһан газарай һунгуулиин округто орохо.

Статья 33. 50-һаа доошо бэшэ һунгагшадтай больницануудай, нарайлалгын гэрнүүдэй, санаторинуудай, инвалидуудай гэрнүүдэй дэргэдэ һунгуулиин тусгаар участогууд тогтоогдохо.

Хэдэн корпусуудтай больницануудта, тэдэнэй нэжээд бүхэндэнь 50-һаа доошо бэшэ һунгагшадтай байгаа хадань тус тус корпусуудай дэргэдэ һунгуулиин участогууд тогтоогдожо болохо.

Статья 34. Һунгалтын үдэр уһан далай дээрэ ябажа байһан 25-һаа үсөөн бэшэ һунгагшадтай суднонууд болбол тус судныын бэшэгдэһэн нютагай һунгуулиин округто багтажа, һунгуулиин тусгаар участок боложо болохо.

Статья 35. Һунгалтанудай болохо үдэр замда ябажа байһан холын ябадалай пассажирска поезднуудта «Голосовалха эрхыень баталһан үнэмшэлгэтэй» һунгагшадһаа бюллетеньнүүдые тушаажа абахын тулада һунгуулиин участогууд тогтоогдохо

(*Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта*).

Арадай вождь

Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, агууехэ Сталинай дүтын соратник ба хани нүхэр, ленинградска большевигүүдэй ударидагша, революциин дүлэтэ трибун Сергей Миронович Кировэй ами наһые фашистска алууршадай харатай муухайгаар хорлоһонһоо хойшо мүнөөдэр арбан хоер жэл болобо.

Ород арадай агууехэ хүбүүн Сергей Мироновичын ажабайдалай зам хадаа Ленин—Сталинай партиин хэрэгэй түлөө, коммунизмын хэрэгэй түлөө, түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөө ба зол жаргалай түлөө тэмсэлээр дүүрэн байха юм. Мүнөөдэр манай советскэ арад болбол Сергей Миронович Кировэй арюун һайхан ами наһанай хорлогдоһонһоо хойшо арбан хоердохи жэлые Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайниие толотомо илалтаар дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр оронойнтоо арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхэ дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй түүхэтэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна.

Ленин ба Сталинай хани нүхэр ба дүтын соратник, большевистскэ партиин гайхамшагта ажал-ябуулгаша С. М. Киров болбол ородой гурбан революцида хүдэлмэришэн ангиин түрүүшын зэргэдэ ябаһан юм. С. М. Кировэй ами наһанай хорлогдоод байхада нүхэр Сталин ба тэрээнэй тон дүтын соратнигууд иигэжэ бэшэһэн байгаа: «Нүхэр **Киров** болбол партиин табиһан агууехэ зорилгонуудые бэелүүлхэдээ айхые ба бэрхэшээлые мэдэхэгүй большевигэй жэшээ болодог байгаа».

Ородой түрүүшын революциин жэлнүүдтэ залуу большевик Киров болбол ленинскэ сурталнуудай дүлэтэ пропагандист, оппортунизмда эсэргүүсэн хэлбэришэгүйгөөр тэмсэгшэ, томско хүдэлмэришэдэй зэбсэгтэ демонстрациие жолоодогшо, революционно бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилэгшэ байгаа бэлэй.

Агууехэ Октябрьска Социалистическэ Революцида бэлэдхэл хэхэ ба тэрээнэй үнгэргэгдэхэ үедэ Киров болбол социалистическэ революциин хүтэлбэрилэгшэдэй зэргэдэ ябаа. Соведүүдэй Хоердохи Бүхэроссийскэ съезд дээрэ Хойто Кавказай делегат байжа, Сергей Миронович болбол Петроградтахи октябрьска восстанида, советскэ засагые байгуулхада хабаадалсаһан байна.

Гражданска дайнай үедэ Киров болбол Астраханиин обороные толгойлжо байһан юм.

Советскэ ороной арадай ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулхын түлөө тэмсэлэй түүхэтэ жэлнүүдтэ Киров эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр оролдоһон байха юм. Тэрэ болбол СССР-эй социалистическэ индустриализациин Сталинска түсэбые бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэһэн байгаа. ВКП(б)-гэй XIV-дэхи съезд дээрэ Киров болбол нүхэр Сталинтай, бүхы партитай хамтадаа зиновьевско оппозициие элирүүлэн гаргаһан юм.

Нүхэр Сталинай тон дүтын соратнигуудай нэгэн болохо Сергей Мироновичын хүтэлбэри доро Ленинград хадаа СССР-эй айхабтар томо индустриальна центр болгогдоһон байгаа. Советскэ ороной оборонно хүсэ шадалые бүхэжүүлхэ агууехэ хэрэгэй түлөө Киров болбол өөрынгөө бүхы шадабариие үгэһэн байха. Манай гүрэнэй обороные бүхэжүүлхын түлөө хэрэгтэ индустриализациин айхабтар ехэ удхашанартай байһаниие Сергей Миронович Ленинградай хүдэлмэришэдтэ ойлгуулдаг байгаа. Сергей Миронович болбол манай орондо сэрэгэй добтолго хэхэ түсэб зохеожо байһан фашистска дээрмэшэдтэ хайра гамгүй ба хатуу шанга сохилто хэхээр бэлэн байгты гэжэ арад зониие уряалдаг һэн. 1934 оной январьда Ленинградска партийна конференци дээрэ Киров болбол аяар холо урид хаража иигэжэ хэлээ һэн:

«Манай ороной оборонын хүсэ шадалай айхабтар ехээр хүгжөөгдэһэн хадань бидэнэр мүнөө манай угаа ехэ хилын алишье участок дээрэ дайсанай хэһэн зэбсэгтэ добтолгые сухарюулан сохихоһоо байтагай, харин Агууехэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ойроо хүртэшэгүй хилыень эбдэхэ гэжэ һэдэһэн ямаршье ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүсэд үй бута сохихо ябадалые эмхидхэжэ шадахабди гэжэ хэлээ һаа заашье хэтэрхэгүй байна». Манай советскэ Эхэ ороной хүсэ шадалые бүхэжүүлэгты, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэжэ ябагты, марксистско-ленинскэ наукые шудалагты гэжэ советскэ залуушуулые болон партийна ба партийнабэшэ хүнүүдые Сергей Миронович һургадаг бэлэй.

Сергей Миронович Киров 1930 онһоо хойшо ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой член, 1934 онһоо хойшо Политбюрогой член ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь болоһон байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фронт дээрэшье, мүн тылдэхи ажалдашье ябахадаа манай советскэ арад зон Сергей Миронович Кировэй нэрые ба һургаалые хододоо һанажа ябадаг байгаа.

Мүнөө дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй агууехэ түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ ябахадаашье, манай ороной ажалшад Эхэ оронойнгоо үнэн хүбүүн, революциин дүлэтэ трибун Кировэй нэрые һанан ябанал.

Арадай вождь, энэ агууехэ хүн манай арад зоной ба бүхы дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэнэй дунда хэзээдэшье мартагдахагүйл!

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТАНУУД ТУХАЙ ДҮРИМ

(Үргэлжэлэл).

V БҮЛЭГ.

Һунгуулиин комиссинууд

Статья 36. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин Центральна комисси болбол хуулита еһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партиина организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна техническэ ба научна обществонуудһаа болон ниитын бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаануудтахи хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаанууднаа; колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай суглаануудһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаануудһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүрилдэнэ.

Статья 37. Һунгуулиин Центральна комисси хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 12 членгэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 55 үдэрһөө оройтонгүй РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр баталагдаха.

Статья 38. Һунгуулиин Центральна комисси болбол:

а) «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые» һунгалтын ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые РСФСР-эй бүхы территори дээрэ ажаглан хаража байха;

б) һунгуулиин комиссинуудай буруу ябуулгын тухай ороһон гомодолнуудые шалган үзэжэ, тэдэ гомодолнууд тушаа эсэслэн шиидхэбэринүүдые гаргаха;

в) һунгуулиин хайрсагуудай маяг хэбүүдые, һунгуулиин бюллетеньнүүдэй формо болон үнгые, кандидадуудые регистрацида абаха тухай һунгуулиин Окружной комиссиин протоколой формые, голосовани тушаа һунгуулиин Участково ба Окружной комиссинуудай протоколнуудай формые, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутатда һунгагдаһан тухай үнэмшэлгэнүүдэй формые, һунгуулиин комиссинуудай тамгануудай хэбые тогтоохо;

г) РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгагдаһан депутадуудые регистрацида абаха;

д) һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие РСФСР-эй Верховно Соведэй мандатна комиссида тушаан үгэхэ.

Статья 39. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин округ бүхэндэ һунгуулиин Окружной комисси байгуулагдаха.

Статья 40. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин Окружной комиссинууд болбол хуулита еһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партиина организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон ниитын бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи, эмхи зургаануудтахи хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай суглаануудһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүрилдэнэ.

Статья 41. Һунгуулиин Окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 8 членгэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 50 үдэрһөө оройтонгүй тус тус АССР-нүүдэй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдээр, хизаарнуудай, областьнуудай ба республикада сэхэ мэдэлтэй городуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статья 42. Һунгуулиин Окружной комисси болбол:

а) «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые» һунгалтануудай ябажа байха үедэ хазайлгангүй гүйсэдхэхэ ябадалые һунгуулиин округой территори дээрэ ажаглан хаража байха;

б) һунгуулиин Участково комиссинуудай буруу ябуулга тухай ороһон гомодолнуудые шалган үзэжэ, тэдэ гомодолнууд тушаа шиидхэбэринүүдые гаргаха;

в) һунгуулиин участогуудые ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй тусхайта гүйсэдхэхэ комитедүүдһээ саг соонь эмхидхэхэ ябадалые ажаглан хараха;

г) һунгуулиин участогуудай һубариһан номернуудые тогтоохо;

д) һунгагшадай списогүүдые саг соонь зохеожо, бүгэдэниитын анхаралда хүргэхэ ябадалай хойноһоо ажаглан хаража байха;

е) РСФСР-эй Конституци болон «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй» эрилтэнүүдые сахижа, дэбжүүлэгдэһэн депутадуудай кандидадуудые регистрацида абаха;

ж) тогтоогдомол формотой һунгуулиин бюллетеньнүүдээр һунгуулиин Участково комиссинуудые хангаха;

з) голосуудай тоололго хэжэ, һунгалтануудай результадуудые округ доторо тодорхойлон гаргаха;

и) округ дотороо болоһон һунгалтануудай результадууд тухай материалнуудые һунгуулиин Центральна комиссида хүргэхэ;

к) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэхэ;

л) хэрэг хүтэлбэреэ хизаарай, областной, городской (республикада сэхэ мэдэлтэй городуудта) ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ гү, али АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ хадагаламжада хүргэхэ.

Статья 43. Һунгуулиин участок бүхэндэ һунгуулиин Участково комисси байгуулагдаха.

Статья 44. Һунгуулиин Участково комиссинууд хадаа хуулита еһоор регистрацида абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партиина организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон ниитын бусад организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаануудтахи хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаануудһаа, колхозууд ба тосхонуудтахи таряашадай суглаануудһаа совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүрилдэнэ.

Статья 45. Һунгуулиин Участково комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—8 членгэйгээр, харин 300 хүнһөө доошо хүн зонтой байһан һунгуулиин участогуудта—түрүүлэгшэ, секретарь ба 1—3 членгэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 40 үдэрһөө оройтонгүй городуудта—ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, районууд боложо хубаагдаһан городуудта—районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, хүдөө нютагуудта—районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха.

Статья 46. Һунгуулиин Участково комисси болбол:

а) һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйлнүүд тухай мэдүүлгэнүүдые хүлеэн абажа, список зохеоһон Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табиха;

б) һунгуулиин участок дээрэ һунгалтын бюллетеньнүүдые тушаажа абаха;

в) депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудые тооложо бүридхэхэ;

г) голосованиин результадууд тухай материалнуудые һунгуулиин Окружной комиссида хүргэхэ;

д) хэрэг хүтэлбэреэ тусхайта районно гү, али городской ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хадагаламжада тушааха.

Статья 47. Һунгуулиин Центральна комиссиин, һунгуулиин Окружной ба Участково комиссинуудай заседанинуудынь, хэрбээ тэдэ заседанинууд дээрэ комиссинуудай ниитэ составай хахадһаа ехэнхинь хабаадалсаа хадань, үнэнтэ гэжэ тоологдохо.

Һунгуулиин комиссинуудтахи хамаг бүхы асуудалнууд юрын олонхи голосоор шиидхэгдэхэ; голосуудай тэнсээд байгаа хадань—түрүүлэгшын голосоо үгэһэн тала диилэхэ.

Статья 48. Һунгуулиин Центральна комисси, һунгуулиин Окружной ба Участково комиссинууд хадаа һунгуулиин Центральна комиссиин тогтооһон маяг хэлбэриин еһоор хэгдэһэн өөр өөрын тамгатай байха.

VI БҮЛЭГ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ гурим

Статья 49. РСФСР-эй Конституциин 146-дахи статьягай еһоор, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд болгогдохо кандидадуудые дэбжүүлхэ эрхэ хадаа ниитын организацинуудта ба ажалшадай обществонуудта: коммунистическэ партиина организацинуудта, профессиональна союзуудта, кооперативна организацинуудта, залуушуулай организацинуудта ба культурна обществонуудта үгтэн хангагдаха байна.

Статья 50. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд болгогдохо кандидадуудые дэбжүүлхэ эрхые ниитын организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай Центральна органууд ба тэдэнэй республикануудта, хизаарнуудта, областьнуудта ба районуудта байһан органууд, мүн тэрэшэлэн предприятинуудтахи ба эмхи зургаануудтахи хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнуудтахи сэрэгэй алба хэгшэдэй хамтын суглаанууд, колхозууд ба тосхонуудта—таряашадай, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хамтын суглаанууд бэелүүлхэ.

Статья 51. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгоглохоор дэбжүүлэглэһэн кандидат имагта гансал округ соо баллотировалагдажа болохо.

Статья 52. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта һунгагдахаар дэбжүүлэглэһэн кандидадууд болбол һунгуулиин Окружной комиссиин, мүн тэрэшэлэн депутадай кандидадта оруулагдахаар дэбжүүлэгдээд байһан тэрэ округ соохи Участково комиссинуудай член байжа болохогүй.

Статья 53. Һунгалтануудай эхилхэһээ урид 30 хоногһоо оройтонгүй РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадууд болгогдохо кандидадуудые дэбжүүлһэн ниитын бүхы организацинууд гү, али ажалшадай обществонууд хадаа кандидадуудые һунгуулиин Окружной комиссида регистрацида оруулха уялгатай.

Статья 54. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгоглохо кандидадые дэбжүүлһэн ниитын организаци гү, али ажалшадай общество хадаа кандидадые регистрацида оруулхын тула һунгуулиин Окружной комиссида иимэ документнүүдые эльгээхэ уялгатай гэбэл:

а) депутат болгогдохо кандидадые дэбжүүлһэн суглаанай гү, али заседаниин Президиумэй членүүдэй гар табилгатай протокол, тэрэ членүүдэй һуудаг нютаг, кандидадые дэбжүүлһэн организациин нэрые, депутат болгогдохо кандидадые дэбжүүлһэн суглаан гү, али заседаниин болоһон газар, саг ба суглаанда гү, али заседанида хабаадагшадай тооень заажа бэшэхэһээ гадна, депутат болгогдохоор дэбжүүлэгдэһэн кандидадай фамили, нэрэ обог тэрээнэй наһа, һуудаг нютаг, партийность ба хэдэг ажалынь тодорхойлон тэрэ протокол соо заагдаһан байха еһотой;

б) депутат болгогдохо кандидадые дэбжүүлһэн организациин зүгһөө тус һунгуулиин округ соо баллотировалагдахые зүбшөөжэ бэшэһэн тэрэ кандидадай мэдүүлгэ.

Статья 55. Һунгуулиин Окружной комисси хадаа РСФСР-эй Конституцие ба «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй» эрилтэнүүдые сахижа, ниитын организацинуудаар ба ажалшадай обществонуудаар РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгогдохоор дэбжүүлэгдэһэн бүхы кандидадуудые регистрацида абаха уялгатай.

Һунгуулиин Окружной комисси болбол депутат болгогдохо кандидат бүридэ тогтоогдоһон формын еһоор регистрацида абаһан протокол зохеохо. Регистрациин протоколой нэгэ экземпляриинь һунгуулиин тус округ дотор баллотировалагдахые зүбшөөһэн тухай кандидадай мэдүүлгэтэй хамта тэрэ дары һунгуулиин Центральна комиссида эльгээгдэхэ.

Статья 56. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгоглохоор дэбжүүлэгдэһэн кандидадые һунгуулиин Окружной комиссиин зүгһөө регистрацида абахаһаа арсаад байгаа һаань, һунгуулиин Центральна комиссида хоер хоногой болзор соо гомодожо болохо байна, тиигээд тэрэнэй гаргаһан шиидхэбэринь эсэслэн дүүргэгдэдэг байха.

Статья 57. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгогдохоор дэбжүүлэгдэжэ, регистрацида абтаһан кандидат бүриин фамили, нэрэ, обогынь, наһан, хэдэг ажал, партийность, мүн тэрэ кандидадые дэбжүүлһэн ниитын организациин нэрэ хадаа һунгуулиин Окружной комиссяар һунгалтануудай болохоһоо түрүүн 25 хоногһоо оройтонгүй тунхаглагдаха еһотой.

Статья 58. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат болгоглохоор дэбжүүлэгдэжэ, регистрацида абтаһан бүхы кандидадууд һунгуулиин бюллетень соо заабол оруулагдаха зарлигтай.

Статья 59. Һунгуулиин Окружной комиссинууд РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай болохоһоо урид 15 хоногһоо оройтонгүй һунгуулиин бюллетеньнүүдые хэблүүлээд, һунгуулиин бүхы Участково комиссинуудта эльгээхэ уялгатай.

Статья 60. Һунгуулиин бюллетеньнүүд һунгуулиин Центральна комиссиин тогтооһон формоор, тус һунгуулиин округ соохи хүн зоной хэлэнүүд дээрэ ба тэндэхи бүхы һунгагшадые хангаха тоотойгоор хэблэгдэхэ еһотой.

Статья 61. Һунгуулиин Окружной комиссида регистрацида ороһон кандидадые дэбжүүлһэн организаци бүридэ ба мүн РСФСР-эй гражданин бүридэ РСФСР-эй Конституциин 129-дахи статьягай еһоор тэрэ кандидадайнгаа түлөө суглаан дээрэ, хэблэлдэ ба баһа ондоошье аргаар ямаршье һаалтагүй агитаци хэхэ эрхэ үгтэн хангагдаха байна.

VII БҮЛЭГ.

Голосовалха гурим

Статья 62. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд бүхы РСФСР дотор ниитэ—нэгэ үдэрэй турша соо хэгдэхэ.

Статья 63. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай үдэрые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол һунгалтын болохо болзорһоо түрүүн хоер һарaһаа оройтонгүй тодорхойлон тогтоохо. Һунгалта хадаа хүдэлмэриин бэшэ үдэр болохо еһотой.

Статья 64. Һунгуулиин Участково комисси болбол һунгалтын болохоһоо түрүүн 20 хоногой турша соо үдэр бүридэ һунгалтануудай болохо үдэр ба һунгалта хэхэ газар тухай һунгагшадтаа зарладаг гү, али ямар нэгэн аргаар үргэн тунхаг гаргадаг байха.

Статья 65. Һунгагшадай голосоо үгэлгэ һунгалтануудай болохо үдэр тэндэхи нютагай сагаар үглөөнэй 6 часһаа эхилжэ, һүниин 12 час хүртэр хэгдэхэ.

Статья 66. Һунгалтануудай болохо үдэр үглөөнэй 6 часта һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол комиссингаа членүүдтэй хамта байжа, һунгуулиин хайрсагуудые ба тогтоомол формын еһоор бэлэдхэгдэһэн һунгагшадай списогые шалгажа үзэхэ, тэрэнэйнгээ һүүлээр хайрсагаа хаажа, комиссингаа тамгаар тамгалаад, голосуудаа үгэжэ эхилэгты гэжэ һунгагшадые уриха.

Статья 67. Һунгалтануудые хэхэ гэр соо һунгагшадай зүгһөө һунгуулиин бюллетеньнүүдые гүйсэдхэхэ тусгаар таһалганууд гаргагдаха гү, али аминдаа кабинанууд түхеэрэгдэхэ еһотой. Тэдэ таһалганууд гү, али кабинанууд соонь һунгагшадай зүгһөө һунгуулиин бюллетеньнүүдые гүйсэдхэхэ үедэ голосовалагшадһаа бэшэ хэнэйшье, мүн һунгуулиин комиссиин членүүдэйшье байха ябадал хорюултай.

Статья 68. Һунгагша бүхэн голосоо үгэхын тулада һунгуулиин гэртэ ерэжэ өөрөө голосовалха байна. Һунгагшад болбол һунгуулиин бюллетеньнүүдые һунгуулиин хайрсагруу табижа голосоо үгэхэ.

Статья 69. Һунгалтануудай болохо гэртэ ерэһэн һунгагша болбол һунгуулиин Участково комиссиин секретарьта гү али тус комиссиин зүгһөө энэ хэрэгтэ томилогдоһон члендэ паспортаа гү, али колхозойнгоо книжкые гү, али профсоюзай биледые гү, али нюурайнгаа ямар нэгэн ондоо үнэмшэлгые үзүүлжэ, һунгагшадай списогэй еһоор шалгагдаад, мүн һунгагшадай список дээрэ тэмдэг хэгдэһэнэй һүүлээр, тогтоомол маягтай һунгуулиин бюллетениие абаха.

Статья 70. Һунгуулиин бюллетеньнүүдые гүйсэдхэхэ таһалга соо ороһон һунгагша болбол голосоо үгэхэ кандидадайнгаа фамилиие һунгуулиин бюллетеньдэ үлөөгөөд, бусадай фамилиие зуража, хайрсаг тээшэ ошожо, тэрээнрүү һунгуулиингаа бюллетениие табиха.

Статья 71. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй гү, али ямар нэгэн эрхэтэн дутуутай дээрэһээ һунгуулиин бюллетениие өөрөө гүйсэдхэжэ шадахагүй һунгагша хадаа һунгуулиин бюллетениие гүйсэдхэхэ таһалга соо ороходоо һунгуулиингаа бюллетениие гүйсэдхүүлхын тулада өөрынгөө дуратай али нэгэн ондоо һунгагшые уриха эрхэтэй.

Статья 72. Голосоо үгэжэ байха үедэ һунгуулиин гэр соо һунгалтын агитаци ябуулагдажа болохогүй.

Статья 73. Энэ «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй» 21-дэхи статьягай еһоор «Голосовалха эрхыень баталһан үнэмшэлгэтэйгээр» һунгуулиин гэртэ ерэһэн нюурнуудые һунгуулиин Участково комисси хадаа һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ ба секретариин гарыень табиулжа, һунгагшадай список соо оруулжа бэшэхэ.

Статья 74. Һунгуулиин гэр соохи гуримай түлөө һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ харюусалгатай ба энэ түрүүлэгшын захиралтые тэндэ байгшад бүгэдөөрөө дүүргэхэ уялгатай.

Статья 75. Һунгалта хэһэн үдэр, һүниин 12 часта, һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол голос үгэлгэн дүүрэбэ гэжэ соносхохо, тиихэдэнь комисси һунгуулиингаа хайрсагуудые нээхэ ябадалда орохо байна.

VIII БҮЛЭГ.

Һунгалтануудай результадуудые тодорхойлолго

Статья 76. Голосуудые һунгуулиин Участково комиссиин тооложо байһан гэртэ, голосуудые тоолохо үедэ ниитын организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай тусхай этигэмжэтэй түлөөлэгшэд болон тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 77. Һунгуулиин Участково комисси болбол хайрсагуудые нээгээд, үгтэһэн бюллетеньнүүдэй тоое һунгагшадай списогэй еһоор, бюллетеньнүүдые абаһан хүнүүдэй тоотой сасуулжа үзөөд, тэрэ шалгалтынгаа результадуудые протоколдо бэшэжэ оруулха.

Статья 78. Һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол һунгуулиин Участково комиссиин бүхы членүүдые байлсуулжа, бюллетень бүхэн тушаа голосованиин результадуудые соносхохо.

Статья 79. Голосовани хэхэдээ нэгэнһээ үлүү кандидадуудые үлөөһэн, мүн тэрэшэлэн тогтоомол маягһаа ондоо янзын бюллетеньнүүд үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохо.

Статья 80. Һунгуулиин бюллетениин үнэнтэ байһанда һэжэг гараа һаань, энэ асуудал хадаа һунгуулиин Участково комиссяар голосовани хэгдэжэ шиидхэгдэжэ, протокол соо тэмдэглэгдэхэ.

Статья 81. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта һунгагдаха кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудые тоололго, мүн голосованиин результадуудые бэшэлгэ кандидат бүхэндэ амяар амяараа хэгдэхэ.

Статья 82. Һунгуулиин Участково комисси хадаа голосованиин протоколые тогтоогдоһон формын еһоор хоер экземпляраар зохеохо, тэрээн дээрэнь һунгуулиин Участково комиссиин членүүд, тэдэнэй тоодо заабол түрүүлэгшэ, ба секретарь гараа табиха еһотой.

Статья 83. Һунгуулиин Участково комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха еһотой зүйлнүүд гэбэл:

а) голосуудые үгэлгын эхилһэн ба дүүрэһэн саг;

б) һунгагшадай списогтэ оруулагдаһан һунгагшадай ниитэ тоо;

в) һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаһан һунгагшадай тоо;

г) голосованида хабаадалсаһан һунгагшадай тоо;

д) үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоһон бюллетеньнүүдэй тоо;

е) кандидадуудай фамилинь зурагдаһан бюллетеньнүүдэй тоо;

ж) депутат болгогдохо кандидат бүридэ үгтэһэн голосуудай тоо;

з) һунгуулиин Участково комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд болон гомодолнуудай хуряангы удха ба мүн һунгуулиин Участково комиссиин гаргаһан шиидхэбэринүүд.

Статья 84. Голосуудые тоололгын ба протоколдо гараа табилгын дүүрэһэнэй һүүлээр, һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэнь голосованиин результадуудые комиссингаа заседани дээрэ соносхохо.

Статья 85. Голосованиин протоколдо гар табиһанай һүүлээр, һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэнь голосованиин протоколой нэгэ экземплярые тамгалаад, һунгуулиин Окружной комиссида тэрэ дары нарочнаар эльгээхэ уялгатай.

Статья 86. Һунгуулиин бүхы бюллетеньнүүд (үнэнтэ ба мүн үнэнгэ бэшэ гэжэ тоологдоһониинь тус тустаа) һунгуулиин Участково комиссиин тамгаар тамгалагдаад, голосованиин протоколой хоердохи экземпляр, хэрэг хүтэлбэри болон тамгатайгаа хамта һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшээр городуудта—ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, районууд болгожо хубаагдаһан городуудта—ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, хүдөө нютагуудта—районнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ халагаламжада тушаагдаха еһотой.

Статья 87. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заабариин гараха хүртэр һунгуулиин бюллетеньнүүдые хадагалха уялга ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгагдана.

Статья 88. Голосуудые һунгуулиин Окружной комиссиин тооложо байһан гэртэ голосуудые тоололгодо байлсахын тулада ниитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудай тусхай этигэмжэтэй түлөөлэгшэд, мүн тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 89. Һунгуулиин Окружной комисси болбол һунгуулиин Участково комиссинуудай хүргэһэн протоколнуудай үндэһөөр голосуудые тооложо бүридхэхэ ба депутадта һунгагдаха кандидат бүхэндэ үгтэһэн голосуудай тоое тодорхойлон гаргаха.

Статья 90. Һунгуулиин Окружной комисси болбол голосованиин протоколые хоер экземпляраар зохеохо, тэрээн дээрэнь һунгуулиин Окружной комиссиин членүүд, тэдэнэй тоодо заабол һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ ба секретарь гараа табиха.

Статья 91. Һунгуулиин Окружной комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха еһотой зүйлнүүд гэбэл:

а) округ доторхи һунгуулиин Участково комиссинуудай тоо;

б) голосованиин протоколнуудые хүргэһэн һунгуулиин Участково комиссинуудай тоо;

в) округ доторхи һунгагшадай ниитэ тоо;

г) һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаһан һунгагшадай тоо;

д) голосованида хабаадалсаһан һунгагшадай тоо;

е) үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоһон бюллетеньнүүдэй тоо;

ж) кандидадуудай фамилинуудынь зурагдаһан бюллетеньнүүдэй тоо;

з) депутат болгогдохо кандидат бүхэндэ үгтэһэн голосуудай тоо;

и) һунгуулиин Окружной комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай хуряангы удха ба һунгуулиин Окружной комиссиин гаргаһан шиидхэбэринүүд.

Статья 92. Голосуудые тоололгын дүүрэһэнэй ба протоколдо гар табигдаһанай һүүлээр, һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэнь комиссиин заседани дээрэ һунгалтануудай результадуудые соносхохо.

Статья 93. Голосуудай диилэнхи олонхи гү, али округ дотор үгтэһэн ба үнэн гэжэ тоологдоһон бүхы голосуудай хахадһаань олые абаһан РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта һунгаглаха кандидат һунгагдаһан дээрэ тоологдохо.

Статья 94. Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ болбол депутат болгогдожо һунгагдаһан кандидадта тэрэниие РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат боложо һунгаһан тухай үнэмшэлгэ үгэхэ.

Статья 95. Голосованиин протоколдо гар табигдаһанай һүүлээр, һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэнь голосованиин протоколой нэгэ экземплярые тамгалаад, һунгуулиин Центральна комиссида тэрэ дары нарочнаар эльгээхэ уялгатай.

Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэнь протоколой хоердохи экземплярые һунгуулиин Участково комиссинуудай голосованиин протоколнуудтай хамта, һунгуулиин Окружной комиссиин хэрэг хүтэлбэри ба тамгатайгаар хизаарай, областиин, городской (республикада сэхэ мэдэлтэй городуудта) ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй тусхайта гүйсэдхэхэ комитедтэ гү, али АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ хадагаламжын тулада тушааха.

Статья 96. Хэрбээ диилэнхи олон голосуудые нэгэшье кандидадай абаагүй байшоо һаань, һунгуулиин Окружной комисси хадаа энээн тухай протокол соогоо тусгаар тэмдэглээд, һунгуулиин Центральна комиссида мэдээсэхэтэйгээ хамта, эгээ олон голосуудые абаһан хоер кандидат тушаа дахин баллотировка соносхожо, мүн һунгалтануудай эхин түүрын үнгэрһэнһөө хойшо хоер неделиин болзорһоо оройтонгүй дахин баллотировка хэхэ үдэрые соносхохо.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

...ФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ hУНГАХА hУНГАЛТАНУУД ТУХАЙ ДYРИМ

(Тугэсхэл)

...тья 97. Округ доторхи hунга...рхэтэй hунгагшадай хахад ху...н усээнниинь голосоо угэhэн ... haань, hунгуулиин Окружкомисси болбол энээн тухай ...кол соогоо тусхай тэмдэглээд, ...улиин Центральна комиссида ...дары мэдээсэхэ. Энэ ушарта ...улиин Центральна комисси ... турүүшын hунгалтануудhaa ... хоер неделиин болзорhoo ...идуулангүй, hунгалтануудые ...р зарлаха зэргэтэй.

...тья 98. Депутадуудта hунгаг... кандидадуудые дахин балло...алха ябадал, мүн тэрэшэлэн ...бэшэ гэжэ тоологдоhон hун...нуудай орондо шэнэ hунгал...удые хэхэ ябадал, турүүшын ...лтада зохеогдоhон hунгагша...списогээр энэ «РСФСР-эй Вер... Соведтэ hунгаха hунгалта... тухай Дүримтэй» бүрин зо...улан үнгэргэгдэхэ ehотой.

...тья 99. РСФСР-эй Верховно Соведэй составhaa депутадай гараа haань, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол РСФСР-эй Верховно Соведэй составhaa тэрэ депутадай гараhанhaa хойшо хоер hарын болзорhoo оройтонгүй, шэнэ депутадые hунгаха болзорые тус hунгуулиин округто соносхохо.

Статья 100. РСФСР-эй гражданинай РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгаха ба hунгагдаха эрхэеэ сүлөөтэйгөөр бэелүүлхэ ябадалдань ямар нэгэн хүн баалалта, мэхэ гохо, заналга гү, али эдилгэ үгэхэ гэхэ мэтын аргаар haад хээд байбал— хоер жэл хүртэр сүлөөгөө хаhагдан хэhээгдэхэ.

Статья 101. hунгуулиин документнүүдые буруу болгон зохеожо хэhэн ба мэдэhээр байжа голосуудые зорюута буруугаар тоолоhон, Соведэй тушаалта нюур гү, али hунгуулиин комиссиин член болбол—гурбан жэл хүртэр эрхэеэ хаhагдан хэhээгдэхэ.

ВЛКСМ-эй Областной XIII конференци нээгдэбэ

...гша оной ноябриин 29-дэ, ...н 8 часта. Соведүүдэй хоер ...Байшангай Сталинска зал соо ...СМ-эй Областной XIII конфе...и нээгдэбэ. Конференци дээрэ ...делегат ба Улан-Удэ городой ...омольско организациин слон ...й эдибхитэд хабсадалсана.

...конференциие ВЛКСМ-эй об...ной комитедэй секретарь нүхэр ...агин нээбэ. Арюун нангин Эхэ ...ойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даан...байхын түлөө тэмсэжэ, немецко ...истска эзэмдэгшэдээр тама...н баатарлиг ами наhаяа алда... советскэ залуушуулай эрхим ...н ба Советскэ Союзай Герой ...Космодемьянскаягай наhа ба...р табан жэл болоhонтой да...дуулан конференциин делега...хүл дээрээ зогсожо, алдарта ...анайнгаа дурасхаалые тэмдэг...

...ференциин хүдэлмэрие хүтэл...резидиум hунгаhанай hүүлээр ...ференциин делегадууд ба ком...мольско эдибхитэдэй угаа ехэ ...элтэтэйгээр конференциин хүн...нэй президиумдэ ВКП(б)-гэй ...ральна Комитедэй Политбюро...членүүдые Агууехэ Иосиф Виссарионович Сталин түрүүтэйгээр hунгаба. Мүн ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй секретарь нүхэр Николай Михайлов конференциин хүндэлэлэй президиумдэ hунгагдаhан байна.

Конференциин зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд гэбэл: ВЛКСМ-эй обкомой, мүн шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүд, ВЛКСМ-эй областной комитедэй ба шалгалтын комиссиин hунгалтанууд болоно.

Бурят-Монголой областной комсомольско организациин шефгээ абаhан Улаантугта Амурска флотилиин Командовани ба комсомольско организациин үмэнэhөө лейтенант нүхэр Маньков конференциие амаршалба. Мүн Улан-Удэ городой № 2 hургуулиин дэргэдэхи пионерскэ дружинын эрхим отрядай пионернүүд ВЛКСМ-эй областной XIII конференцидэ амаршалга хүргэбэ.

hүүлээрынь ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр Смагин ба ВЛКСМ-эй обкомой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Доргеев гэгшэд тоосоото элидхэлнүүдые хэбэ.

Энээгээр областной комсомольско XIII-дахи конференциин нэгэдэхи заседани хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Бурят-Монгол АССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин бүхы хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ

Хандагатайн мехлесопунктын коллективэй хандаhан

БЭШЭГ

Фашистска Германиие хүсэд үй бута сохижо ба японско империализмые диилэжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Армиин туйлаhан түүхэтэ илалтанууд болбол энхэ амгалан сагай зохеон байгуулха ажалда шэлжэн орохо арга манай Эхэ ороной арадуудта олгоhон байгаа.

Мүнөө үедэ бүхы советскэ араднай шэнэ сталинска табанжэлэй гайхамшаг ехэ программые дүүргэхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллана. Эршэтэй шангаар ажаллажа байхадаа, советскэ хүнүүд болбол арадай ажахые хурдан түргэнөөр hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тушаа сталинска даалгабаринуудые үдэрhөө үдэртэ сталинска хүргэжэ байнабшуу.

Бүхы ажалшадтал адли, манай коллектив Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо, сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл болохо—1946 оной гүрэнэй түсэбые болзорhoonь урид дүүргэхэ гэhэн уялга бэе дээрээ даажа абаhан юм. Манай коллектив абаhан уялгаяа Октябрьска революциин 29 жэлэй ой хүртэр эрхимээр дүүргэhэн байна гэбэл: модо отололгоор—12 процент, уhанай эрьедэ оруулгаар—105 процент ба зөөлгөөр—100 процент.

Советскэ Армиин 29 жэлэй ойе эрхимээр нэрэтэй-турэтэйгөөр угтаха гэhэн хүсэлэнтэй байhан хадаа, манай мехлесопунктын хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив доро дурсагдаhан социалистическэ уялганнуудые бэе дээрэ даажа абана гэбэл:

1. 1946—47 оной намар үбэлэй сезондо модо бэлэдхэлэй түсэбые Советскэ Армиин hайндэр болохо—1947 оной февралиин 23 хүртэр дүүргэхэ, 105 мянган кубометр модо бэлдэхэ, 55 мянган кубометр модо уhанай эрьедэ оруулха ба 100 мянган кубометр зөөхэ, барилгын модо гаргажа абалгые тогтоогдомол түсэбтэ орходоо 15 процент хүртэр ехэ болгохо.

2. Ажалай бүтээсые отололгоор—120 процент, уhанай эрьедэ оруулгаар—140 процент ба зөөлгөөр—160 процент хүртэр дээшэлүүлхэ.

3. Модоной продукциин үнэ сэнгые түсэбөөр тогтооhондо орходоо 5 процент хүртэр доошолуулха.

4. Автомобильна харгынуудые hайнаар байлгажа, машинануудые түргэнөөр ябуулха, тэдэнэй эбдэржэ haатаха ябадалые усадхаха ба горючи гаргалгые тогтоогдомол нормодо орходоо 5 процент хүртэр доошолуулха.

5. Мехлесопунктын хүдэлмэришэдтэ байра байдалай услови байгуулхын зорилгоор, амяар-амяараа гэр бариха, культурно-болбосролой ба капитальна барилгын түсэбые 100 процент дүүргэхэ.

6. Тоо бүридхэл ба тоосооной хэрэгые Трестээр тогтоогдоhон болзор соо hайн шанартайгаар хэжэ хангаха.

Нүхэдүүд, Бурят-Монголой ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэришэд, албахаагшад ба интенерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд! Бидэнэр хадаа намар үбэлэй сезоной модо бэлэдхэлэй түсэбые болзорhoonь түрүүн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөниие эмхидхэжэ, модо бэлэдхэлэй энэ сезон соо хэдэн арбаад мянган кубометр эрхим шанартай модые түсэбhөө гадуур орондоо үгэе гэhэн уряалтайгаар таанарта хандана бди.

Мехлесопунктын начальник **ШАТИЛОВ**, парторг **ВИЛЬМОВ**, модо урадхуулгын хүдэлмэрилэгшэдэй Союзай райкомой түрүүлэгшэ **МИРОНОВ**, стахановецууд-шофернууд: **МОКОТРА, ГУЗЕНКО, КОЛЕСНИКОВ, МИХЕДЬКО.**

Заиграйн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой колхозник модо отологшо-стахановец **ЛОСЕВ**, Хориин аймагай «Гигант» колхозой бригадир **КАПОРСКИЙ**, Мехлесопунктын саг-үргэлжын кадрын модо отологшо-стахановецууд **ЕМЕЛЬЯНОВ, КАПУСТИН.**

ВКП(б)-гэй Обкомдо

1946—1947 онуудай намар үбэлэй сезонно модобэлэдхэлэй түсэбые Советскэ Армиин XXIX жэлэй ой үдэр—1947 оной февралиин 23-ай үдэр хүртэр болзорhoonь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тухай Бурят Монголой ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай бүхы хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаhан Хандагатайн мехлесопунктын хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хандалгые hайхашааха гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой бюро тогтооhон байна.

Хандагатайн мехлесопунктын коллективэй энэ хандалгые ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай углаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ ба модобэлэдхэлэй сезонно түсэбые предприяти бүхэнэй болзорhoonь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ гэжэ «Бурмонголлес» трестые эрхилэгшэ нүхэр Афанасенкые, ой модоной ба модо урадхуулгын хүдэлмэришэдэй союзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр Веселовые, Хориин, Сэлэнгын, Заиграйн, Иволгын ба Прибайкальска аймагуудай ВКП(б)-гэй айкомуудай секретарьнуудые ба аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрые уялгалба.

Эдэ коммунистнууд түрүү зэргэдэ

Большевистскэ партиин член бүхэн хаанашье haa жэшээтэ hайнаар ажаллажа, түрүү үүргэеэ бэелүүлхэ ёhотой гэжэ ВКП(б)-гэй Устав коммунист бүхэнhөө эрилэ. Тиин, Яруунын аймагай Үльдиргын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин коммунистнууд өөhэдынгөө түрүү үүргые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ ябана. Тус партийна эхин организацида 13 коммунист тоологдоно.

Тэдэнэр бүгэдээ колхозно үйлэдбэри дээрэ түрүү хүнүүд гэжэ алдаршанхай. Энэ алдар солые тэдэнэр хадаа нэгтэ нэгэн зоригтой ажалаараа туйлаhан байнад. Эндэхи олонхи коммунистнууд таряан ажалай бригада ба малажалай фермэнүүд дээрэ сэхэ хүдэлмэрилнэ. Жэшээлхэдэ 6 коммунист малажал дээрэ, 4 коммунист таряан ажалай бригаданнуудта хүдэлмэрилжэ байха юм.

Коммунист нүхэр Ц. Пискунова гэгшэ hүнэй товарна фермынхидэй дунда эрхим haалишан гэжэ тоологдоно. Тэрэ хадаа даалгагдаhан 12 үнеэдhээ 12 тугал хүлеэжэ абаад, бага ниинь тогтоор тарганаар үбэлжүүлжэ байна. Үнгэрэгшэ 9 hарын туршада 5514 литр hү haaгаа. Тиимэ болохолоороо, haaмхай үнеэн бүхэнhөө дунда жэшээгээр 459 литр hү haahaн байна гээшэ. Гэхэ зуура, нүхэр Пискунова болбол haaмхай үнеэн бүхэнhөө 433 литр hү haaха даалгабаритай байhан юм. Тэрэ хадаа нэмэлтэ түлбэри болгожо нэгэ тугал абаха болобо.

ВКП(б)-гэй членэй кандидат нүхэр Бато Базаровай хүтэлбэрилдэг hүнэй тогарна фермэ мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые жэл бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Хэрбээ эбэртэ мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые 1945 ондо 100 процент дүүргэhэн байгаа haa, мүнөө жэлдэ гэхэ гү, али октябриин 1-эй мэдээгээр мал үсхэбэрилхэ гүрэнэйнгөө түсэбые 108.6 процент дүүргэhэн байха юм. Тус фермэ хадаа 26,94 центнер тоhо гүрэндэ тушааха байhан аад, 27,04 центнер тушаагаа. Тэрэшэлэн коммунист нүхэр Цыдыповэй хүтэлбэрилдэг адуу мориной товарна фермэ хадаа адуу мал үсхэбэрилхэ түсэбөө 101 процент дүүргэhэн байна.

Колхозойнгоо адуу малда бата бэхи үбhэ тэжээлэй база байгуулха тушаа коммунистнуудай үүсхэлээр социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэhэн байгаа. Коммунист нүхэр Ц. Дабаевай хүтэлбэрилдэг хонинной товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө саг болзор соонь 103,3 процент дүүргэhэнэйнгээ түлөө колхозойнгоо правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан тугые гартаа бүхөөр барижа ябана.

Мүнөө тус фермынхид адуу малдаа бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрэ үргэлжэлүүлhээр. Коммунист нүхэр Дабаев болбол малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхын түлөө ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэhэн байна. Тэрэнэйнь ашаар хонинной тогарна фермэ үбэлжэлгэдэ дүүрэн бэлэн болоод байна.

Тус партийна эхин организациин коммунист нүхэр Цыдыпов мүн лэ жэшээтэ hайнаар хүдэлмэрилжэ, түрүү үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байха юм. Үбhэ хуряалгын үедэ сенокосилкашаар хүдэлмэрилхэдөө, үдэрэйнгөө даалгабаряие эрхим hайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг байhан юм. Тэрэ хадаа 294 гектар газарай үбhэ сабшажа, колхоз соо оо түрүү hуури эзэлээ hэн. Мүнөө нүхэр Цыдыпов хадаа 42,68 центнер үбhэ тэжээл нэмэлтэ түлбэри болгон абахань.

Эдэ коммунистнуудhaa жэшээ абамаар байна.

Ц. Дундуков.

Ниитын газар—колхозно байгуулалтын хүсэнэй үндэhэ hууринь мүн

★

В. ЧУВИКОВ, СССР-эй Газартаряалангай Министерствын Эмхидхэлэй-Колхозно Управлениин начальник.

★★

...хозуудай эдлэжэ байhан газар хадаа гүрэнэй зөөри гээшэ. ...ртелеэр эдлэгдэжэ байhан газар хадаа (СССР-эй бусад ямаршье ... шэнги адли) гүрэнэй бүгэдэ...ай зөөри гээшэ—гэжэ хүдөө ...ын артелиин Уставай хоерло...ункттда хэлэгдэнэ.—Тэрэ бол... хүдэлмэришэн-таряашанай гү... хуулиин ehoop хадаа арте... эдлэлгэдэ мүнхэдөө үгтэжэ ...үүлэгдэдэг ба худалдагдаха ...аалагдаха ehогүй, артелеэр ...эдэшье үгтэхэ ehогүй.»

...дөө ажахын хэрэгсэлдэ үгтэ... газарай түлөө ямар нэгэн ян... арендне түлбэри абалган со... хуулиар хоримжологдоhон ... юм. Сталинска Конституциин ... статьягай ehoop хадаа кол...дай эзэлжэ байгаа газарынь ...э мүнхэдөө ба түлбэригүйгөөр ...г байна.»

...етскэ таряашад газар дайдын ...ехэ баялигые—488 миллион ... газарые түлбэригүйгөөр ...дөө гүрэнhөө абаhан байха юм. ...хозно ниитын газар хадаа хам... ажахын үндэhэ hууринь мүн ...ю. Тэрэ болбол колхозно ...уулалтын хүсэтэй ба бата бэхи ...н гол үндэhэнь мүн болоно. ...ын газарые улам hайнаар эл...лэжэ бүри, колхозуудай хүдөө ...ын продуктнуудые улам ехээр ... бүринь,—колхозуудай ба ...знигуудай олзонь улам ехэ ..., манай Эхэ орон улам ... ба хүсэтэй болохо байна.

...дөө ажахын артелиин Устав...но газар эдлэлгын гуримые ...оно. Энэ Уставай хоердохи ...а ...ингэжэ бэшээтэй: «Артелиин членүүдэй эдлэжэ байhан газар хубаарилжа байhан бүхы мө...д үгы болгогдохо ба бүхы ...ын газарнууд хадаа арте...амтын эдлэлгэдэ байха хэлхы газар болохо ehотой».

Үмсын таряаша ажахын жэжэг бага, эндэ тэндэ тарашаhан газарнууд усадхагдажа, мүнөө колхозууд хадаа хамталагдаhан хэлхы ехэ газар дайдатай болоо. Тиимэhээ тэндэ эгээл шэнэ янзын машинануудые—тракторнууд ба комбайннуудые хэрэглэжэ шадаха арга бии болгогдоо. Колхозно газар эдлэлгын тогтууритай байха ушарань газарые колхоздо мүнхэдэнь тушаажа үгэлгын гүрэнэй актаар бэхижүүлэгдэдэг байна.

Тус акт болбол артелиин эдлэлгэдэ байhан газарай хэмжээе ба тодорхой хилэнүүдые тогтооно. Советскэ засаг болбол колхозуудта газарые бэхижүүлэн үгэhэлээрээ колхозно таряашадые хүдөө ажахын бүхы янзын газараар хангана гээшэ.

Колхлозуудай ниитын газар хадаа ойроо хүртэшэгүй нангин, тиимэ тулададаа тэрэнэй хэм хэмжээнь СССР-эй правительствын зүбшөөрэлгүйгөөр ябабашье бага болгогдохогүй, харин лэ ехэ болгогдожо болохотой байна. Жэшээлхэдэ, артельhээ гаража ошоhон членэдэ артелиин газарhaa таhалжа үгэхэ ябадал Уставаар хоримжологдоно. Артельhээ гаража оногшод хадаа гансахан лэ гүрэнэй газарай фондло хабаатай сүлөөтэ газарhaa газар абажа шадаха байнад.

Колхозуудай ажа амидарахын ба өөдэлэн дэбжэхын үндэhэ hууринь мүн болохо ниитын газарай тэжууга ар, хүдөө ажахын артелиин Уставай ehoop колхозно айлай хубиин хэрэгсэлдэ бууса шадарайнь багахан участок газар үгтэдэг байна.

Ажаhуужа байгаа гэр байраар эзэлэгдэhэн газарые тоолонгүйгөөр 0,25 гектарhaa 0,50 гектар хүртэр газар колхозно айлай хубиин эдлэлдэ үгтэжэ болохо, харин зарим районуудта газарай органуудаар тогтоогдодог областной ба районно условинуудhaa дулдыдагдажа 1 гектар хүртэр үгтэжэ болохо гэжэ Уставаар хараалагдана. Бууса шадарай участогуудай хэм хэмжээнь онло ондоо байха.

Бууса шадарай участок болбол колхозникой зүбхэн лэ туhалбариин ажахынь гээшэ, тиимэhээ артелиин ниитын ажахынь болбол тэрээндэ гол шухала байха ehотой. Колхозно айл хадаа колхозой үмэнэхи өөрынгөө уялгануудые дүүргээд байбал, хамагай түрүүн колхозой ниитын ажахыда үнэн сэхээр ба hайн сэдьхэлтэйгээр хүдэлмэрилээд байбал, бууса шадарай газарай участогые абаха эрхэтэй байна. Хэрбээ колхозник хадаа бууса шадарай участогые эдлэжэ байгаад, колхоздо хүдэлмэрилдэггүй гү, али нюдэ далдалха тэдыгээр хүдэлмэрилдэг юм haa,—энэ болбол Уставые эбдэhэн ябадал болоно. Тогтоогдоhон нормонуудhaa үлүүгээр бууса шадарай газарай участогые эдлэхэ гээшэ Уставые бага эбдэhэн ябадал болоно. Колхоздо хамаагүй нюурнуудта колхозно газарые эдлэхээр үгэхэ гээшэ тон тэсэшэгүй.

Артелиин ажахын ашаг туhатай байхын тулада ниитын газарые зүбөөр эдлэлгэ болбол колхоз ба колхозник бүхэнэй эбдэршэгүй хуули мүн. Гэхын хамта, колхозно газар эдлэлгын талаар партиин ябуулжа байгаа политикые эбдэhэн ба хазагайрхуулhан ушарнууд 1939 ондо элирүүлэгдэhэн байха юм. Ниитын ажахыда гарза хэжэ, колхозникуудай хубиин ажахые үргэдхэлгэ дээрэhээ хамагай түрүүн энэ хазагайралга гаргагдаhан байгаа. Энээн дээрэhээ бууса шадарай ажахы болбол туhалбариин шанартай байхаа болижо, колхозникой өөртөө олзо олохо гол газарань болшодог байба. Тиимэhээ колхоздо оройдоошье хүдэлмэрилдэггүй гү, али хүдэлмэрилдэгшье haa, өөрынгөө хубиин ажахыда хамаг сагаа үгэжэ, нюдэ далдалан хүдэлмэрилөө янзатай бололог «колхозникууд» колхозуудта бии болшодог байна.

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1939 оной майн 27-до гаргаhан тогтоолой ehoop эдэ хазагайруулганууд бурюушаагдаhан байгаа. Энэ директивые гүйсэлхэхын тулада колхозно газар дээрэ гуримтай байдал тогтоохо талаар ехэ шэг хүдэлмэри хэгдэhэн бэлэй. Бууса шадарай участогуудhaa Уставай ehoop нормонуудhaa үлүү гаража байhан хубинуудань абтагдажа, колхозуудта бусаагдаhан байна, Бууса шадар бэшэ, харин колхозно полинууд дээрэ колхозникуудаар эдлэгдэжэ байhан газарнууд баhа лэ колхозуудта бусаагдажа үгтэhэн байха юм. Колхозуудай ниитын газар хадаа колхозникуудай бууса шадарай газарhaa нарин илгагдаhан байгаа. Газарые бүридхэхын тулада газарай шнуровой данса байгуулагдажа, тэрээн соо колхозой ниитын газаршье, колхозно айл бүхэнэй бууса шадарай газаршье бэшэгдэдэг болоо hэн. Колхозой ба колхозно айлай газарай эдлэлгэдэ колхозникуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр хэгдэhэн бүхы хубилалтанууд баhа лэ энэ данса соо бэшэгдэдэг байха ehотой. Шэнэ колхозникуудта бууса шадарай газар үгэжэ байхын, таряашадай бууса шадарайнь газар нормоhоо бага байгаа haaнь газар нэмжэ үгэжэ байхын тулада колхоздо бууса шадарай газарай фонд байгуулагдаха ehотой.

СССР-эй СНК ВКП(б)-эй ЦК-гэй 1939 оной майн 27-до гаргаhан «Колхозуудай ниитын газарые урилтэhөө хамгаалха тухай» тогтоол болбол колхозно газар эдлэлгэдэ Уставые эбдэхэ ябадалые зайсуулхын тулада зорюулагдаа бэлэй. Гэбэшье, энэ тогтоолые олоншог хүдэлмэришэд мартажархео. Тиимэhээ колхозуудай ниитын газарые хулгайлан урсhэн баримтанууд hүүлэй жэлнүүдтэ дахин лэ олошороо.

hүүлэй жэлнүүдтэ ниитын газарые шэнэ янзаар хулгайлан уридэг болоhон байна гэбэл—нютагай советскэ ба газартаряалангай органуудта хуули бусаар таhалжа үгэдэг, үгышье haa элдэб организацинууд ба нюурнууд хадаа элдэб түрэлэй туhалбариин ажахыда ба үмсын огородуудта хэрэглэхэ янзатайгаар дура зоргоороо газарые эзэмдэжэ абадаг болоhон байха юм. Энэ мэтын туhалбариин ажахые колхозууд өөhэдөө үсээ баша ушарнуудта элдүүрилэн болбосоруулжа үгэдэг байгаа.

Иимэ ябадал колхозуудай газарай фондые бага болгоно ба ниитын ажахые hаранюулна. Колхозуудай ниитын ажахын интересүүдэнь хадаа зүбхэн лэ өөрөө баяжахын ба хонжоо наймаа хэхын зорилготойгоор колхозые хэрэглэжэ байдаг хомхой хободог этэгээдүүдэй ашаг туhада үгтэхэ болоно. Эдэ бүхы хуули бусэ ябадалнуудта эсэс табигдаа. ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол «Хүдөө ажахын артелиин Уставые колхозуудта эбдэhэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо гүрэндэ харша ба колхоздо харша тиимэ практикые буруушаажа, СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гаар 1939 оной майн 27-до гаргагдаhан «Колхозуудай ниитын газарые урилтэhөө хамгаалха хэмжээнүүд тухай» тогтоолой дүүргэлтэ болохыень хүсэтэ хэмжээгээр hэргээхые уялгаhан байна. Ниитын газарай ба бууса шадарай участогуудай хэм хэмжээнүүд колхоз бүхэндэ 1946 оной ноябриин 15 болтор бодото дээрээ шалгагдажа үзэгдэхэ ба газарай шнуровой дансада бэшэгдэhэн тоонуудтай сасуудхагдажа үзэгдэхэ ehотой байгаа. Колхозникуудааршье, эмхи зургаануудаар ба албан газарнуудааршье хуули бусаар абтаад байhан газарнууд hөөргэнь колхозуудта бусаажа үгтэхэ ehотой. Дайнай үедэ саг зуураар эдлэхын тулада туhалбариин ажахынуудаар абтаhан газарые 1946 оной ноябриин 15 хүртэр колхозуудтань бусаажа үгэхэ гэжэ дурадхагдаhан байна. Городской сүлөөтэй газарай ба гүрэнэй фондын газарай үгы haaнь колхозуудай зүбшөөрэлтэйгөөр тэдэнэй эдлэдэггүй газар дээрэ тарилга хэхэ эшэлэлгые ажаүйлэдбэриин предприятинуудта, албан газарнуудта, сэрэгэй частьнуудта үгэхэ эрхые союзна ба автономно республикануудай Совнаркомуудта, хизаарай ба областной гүйсэдкомуудта дайнай үедэ олгохо тухай СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1942 оной апрелиин 7-ой тогтоолой 2-дохи пункт болюулагдаа.

Колхозуудай ниитын газарые хулгай болон урилтэhээ нарин хэрхээр хамгаалалга болбол зайлашагүй хуули мүн. Ниитын газарые хулгай болон урилтэдэ оруулhандаа зэмэтэй советскэ, партийна ба газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэд болон колхозуудай түрүүлэгшэд хуулиие эбдэгшэд ба колхозно байгуулалтын дайсад болохо байhан тулада тушаалhaa гаргагдажа сүүдтэ үгтэхэ ehотой гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК тогтообо.

Парти ба правительствын эдэ заабаринуудые бодото дээрэ бэелүүлгэ болбол социалистическэ хүдөө ажахые hэргээн бодхоохо ба саашань хүгжөөхын, советскэ арадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхын шухалын шухала арга байдалнуудай нэгэн байна.

Малшадые бүхы хэрэгтэй юумэрынь хангаха

„1946—1950 онуудта БМАССР-эй арадай ажахые һэргээн болохоо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай" Хуулин соо малажалай үсхэбэрилхэ асуудал гол шухала һуури эзэлнэ. Колхозуудай адуу малай тоо толгойе олошоруулха, тэдэнэй үүлтэрые һайжаруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилго республикын малшадай урда табигдаһан байна.

Республикын колхозууд малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ гэһэн тон харюусалгатай үедэ оробо. Бүхы һүрэг малаа хорожолтогүйгөөр, садхаан дулаагаар онд оруулха, үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гэбэл малажалай дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудай хатуун оролдолго ба эдюхи хэшээл дээрэһээ болохо байна. Тиимэдэ, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые халуун анхарал оролдолгоор хүреэлжэ, тэдэнэй эрилтэнүүдые хүсэд харюулха ябадал колхозуудай правлениинүүдэй шухала зорилго болоно.

Гэбэшье, Хоринн аймагай Ашангын сомоной Ленинэй, Шмидтын, Дээдэ-Курбын сомоной Калининай, Хасууртайн сельсоведэй „Победа", Үдын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай малшад мүнөө хүртэр сэбэр дулаан гэр байрануудаар хангагдаагүй байха юм. Лампа ба керосин гэхэ бүри байхагүй. Мүн малшадта эгээл түрүүн хэрэглэгдэхэ дулаан дэгэл, гутал, бээлэй гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдээр хангаха тухай дээрэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нэгэшье һаналаа табяагүй байха юм. Гадна, Хоринн райпотребсоюз ба сельпонуудай зүгһөө малшадые дабһа, зуруул, мылэ гэхэ мэтын үргэн хэрэгсэлэй эд бараа аар хангаха талаар ямаршье хэмжээн абтаагүй байһаар. Малажалай фермэнүүдэй дэргэдэ бани ба улаан булангуудые бии болгохо, малшадай дунда газетэ уншаха, тэдэнэрые партиин ба правительствын тогтоолнуудтай танилсуулха. малшадай мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалнууд тэндэ хамагай хойно табигдаһан.

Байгша оной октябриин эхеэр Хэжэнгын райпотребсоюз малшадта хубаажа үгэхын тулада элдэб янзын эд бараа аймагай колхозуудта эльгээһэн байгаа. Теэд, тэрэнь мүнөө хүртэр малшадта үгтөөгүй байха юм.

Иволгын аймагта „Улаан Оронго" гэжэ томохон колхоз бии. Энэ колхоз малажалай 27 бригаданууднаа бүридэһэн 3 фермэтэй. Эдэнэй нил хоёр бригадын бани ба улаан булангай болонгой. Энэ колхозой малшадта зорюулагдаһан эд барааг Оронгын сельпо һарабилан үлүү болтор барижа байна. Энд хэтэһэн эд бараае малшадта эсэ хүргэхын түлөө сельпогой түрүүлэгшэ Будаев, колхозой правлениин түрүүлэгшэ Цыденов гэгшэд эхэ анхарал табинагүй.

Малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудай эрилтэнүүдтэ нимэ хойрогоор хандаха ябадалда эсэс табигдаха ёһотой. Колхозуудай правлениинүүд, сомсельсоведүүд, аймагай малажалай таһагууд хадаа малажалай хүдэлмэрилэгшэдые дулаан ба һаруул гэр байра, хубсаһа хунараар дүүрэн хангаха, фермэ, гүүртэ, бригаднуудай дэргэдэ бани ба улаан булангуудые бии болгохо, тэндэ агитационно-нинтын хүдэлмэри ябуулха, малшадай культурнаар амарха арга-боломжонуудые ойрын сагта байгуулха уялгатай. Үбэлэй сагта үхэр малаа адуулжа ябаһан колхознигуудые эдеэ-хоол ба дулаан хубсаһаар хангаха шухала.

Большевистскэ партии, советскэ правительство ба нүхэр Сталин болбол колхозуудай ажахые улам саашань хүгжөөхэ, колхознигуудые шанга шадалтай ба культурна ажа айдалтай болгохын түлөө саг үргэлжэ анхаралаа табижа байдагынь элитэ. Энээнние харюулхын тулада үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэжэ, адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ зорилгые манай республикын малшад магтаалтай һайнаар шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ гаргаха ёһотой.

А. Желтый,—
БМАССР-эй малажалай Министерствын үйлэдбэриин техническэ управлениин начальник.

Францин республикын Соведтэ выборщигуудые һунгаһанай дүнгүүд

ПАРИЖ, ноябриин 25. (ТАСС). Францускаа доторой хэрэгүүдэй министерствын мэдээнүүдэй ёһоор регистрацилагдаһан 24.867.973 һунгагшадһаа республикын соведтэ выборщигуудые һунгахад һунгалтада үсэгэлдэр 18.022.223 хүнүүд гэхэ гү, али һунгагшадай 72,4 процентнь хабаадалсаба гэнэ. 17.718.858 бюллетенүүд үнэн гэжэ тоологдоо.

Францин 89 департаментнуудта (Корсикогүйгөөр) 84.664 выборщигууд һунгагдаа. Коммунистнууд —24.544 мандадуудые абаа. МРП ба тэрээнтэй дагаха бүлэгүүд —24.751 мандатуудые; социалистнууд—14. 393 мандатуудые; „Зүүнэй республиканецуудай нэгэдэл"—10.043 мандадуудые; „Деголевецуудай"—1.153 мандадуудые; „Эрхэ сүлөөгэй республиканска парти" ба ба үүнэй бүлэгүүдэй нэгэдэл—4.269 ба элдэб ондоо политическэ жэжэ бүлэгүүд—5. 511 мандадуудые абабад.

Һунгуулиин түсгаар списогүүдээр кандидадуудай абаһан дуунууд ингэжэ хубаарилагдана гэбэл: коммунистнууд —5.138.450 гэхэ гү, али 29,3 процент дуунуудые, МРП ба тэрээндэ түрэл жэжэг бүлэгүүд—4.514.207 гэхэ гү, али 26 процент дуунууд ба социалистнууд ба тэрээндэ түрэл бүлэгүүд—2.963.300 гэхэ гү, али 16,7 процент дуунуудые, „Зүүнэй республиканецуудай нэгэдэл" —1.459.450 гэхэ гү, али 8, 2 процент дуунуудые, Деголевецуудай союзынхид"—346.066 гэхэ гү, али 1,9 процент дуунуудые, „Бэеэ даанхай республиканецууд" 435.460 дуунуудые гэхэ мэтэшэлэн абаһан байна.

США-да багшанарай забастовко болоно

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 26. (ТАСС). США-гэй түүхэдэ багшанарай тон лэ ехэ забастовко үсэгэлдэр эхилбэ гэжэ хэблэлдэ мэдээсэгдэнэ. Эндэ американска ажалай федерацида оролсодог багшанарай профсоюзуудай хэдэ мянган членүүд Сен-Польдо (Миннесота штат) забастовкын үедэ ажаглал хэхэ ба барисаа тогтоохо гол зорилгонуудтай пикетнүүдэй шугамые байгуулжа, 70 гаран эхин ба дунда һургуулинуудые баагаар хаалгаба. Багшанар хадаа тэдэнэрэй профсоюзай эрхэнүүдыень мэдэрхые, гэгээрэл болбосоролой хэрэгсэлнүүдтэ хэрэгтэй муниципальна гаргашануудые ехэдхэхые эринэд.

Английска хэблэл США-гэй экономическа байдал тухай бэшэнэ

ЛОНДОН, ноябриин 25. (ТАСС). Английска правительственнэ лейбористскэ партиин „Дейли Геральд" гэжэ газетэ американска шахтернуудай забастовка тушаа редакционно статья соогоо нигэкэ бэшэнэ: забастовкын гол шалтагааниинь хадаа „Президент Трумэн гэгшын талаһаа үнэ сэнгүүдые хинаха ябадалые болдомжололгүйгөөр арсаһан ушар болоно. Тэрэ болбол хэдэхэн ниделинүүдэй саада тээ реакционернүүдэй баалалтада оршоһон юм".

„Дейли Уоркер" гэжэ газетэ ингэжэ бэшэнэ: Ажалай реакционно эзэдүүд профсоюзуудта добтолон орохын тулада американска правительствые бааладаг байһаниинь һэжэглэшэгүй.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй официальнабэшэ заседани

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС-эй спецкорр). Үсэгэлдэр үдэшэлэн болоһон Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй официальнабэшэ заседани дээрэ Молотов түрүүлэгшээр һууһан байгаа. Советскэ делегациһаа тус заседани дээрэ мүн Вышинский ба Гусев байлсаба.

Министрнүүд болбол өөһэдынгөө орлогшонорой хэһэн хүдэлмэри тухай элидхэлыень дуулаһан байгаа. Удаа тээнь Министрнүүд болбол Югослави ба Италиин хоорондохи, Итали ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хоорондохи, Югослави ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хоорондохи хилые зааха ябадалтай холбогдоһон асуудалнууд тушаа һанамжануудаа андалдан мэдэлсэһэн байха юм. Итали ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хоорондохи болон Югославиин ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хоорондохи хилэнүүдые заажа гаргалга орлогшонорой үзэмжэ дээрэ үгтэбэ. Министрнүүд болбол Триестын Сүлөөтэ Территориин статудые зохеохо комитет байгуулба. Триестын Сүлөөтэ Порт тухай дүрим заабарине хаража үзэлгэ мүн тэрээндэ даалгагдаа.

Болгаро-советскэ бүлгэмэй союзай нэгэдэхи конгрессэй хүдэлмэри дүүрэбэ

СОФИЯ, ноябриин 26. (ТАСС). Болгаро-советскэ бүлгэмэй союзай нэгэдэхи конгресс хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Конгресс болбол энэ союз хадаа арад зоной олониитын организаци болобо гэжэ тэмдэглэһэн байна. Союзай членүүдэй тоонь һүүлэй хахад жэл соо 10 дахин ургажа, мүнөө үедэ 300 мянга гаран хүн болоһон байха юм.

Болгариин экономическа һэргээн бодхоолгодо, тэндэхи арад зоной культурна дэбжэлтэдэ саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө, илангаяа Париж ба Нью-Йоркдо Болгариин национальна ашаг туһые эрид шууд аршалһанайнь түлөө СССР-тэ ба тон түрүүн И. В. Сталинда ба мүн тэрэшэлэн В. М. Молотовто гүнзэгы баясхалан хүргэһэн резолюци конгресс дээрэ баталан абаба.

Тус резолюци болбол болгарска арад зоной вождь Г. М. Димитров түрүүтэй Эсэгэ ороной фронтын шэнэ правительствые амаршалаад, тус союз болбол болгарска арад ба СССР-эй арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхэ хани барисаание бэхэжүүлхын тулада зоригтой һайнаар хүдэлмэрилхэ юм гэжэ найдуулна.

Муниципальна һунгалтанууд

ПАРИЖ, ноябриин 25. (ТАСС). Үсэгэлдэр Бельгидэ һунгалтанууд боложо үнгэрбэ. Уридшалан бүридхэгдэһэн мэдээнэй ёһоор голосуудайгаа тоонуудаар социал-христианска парти түрүү һуури эзэлнэ гэжэ Франс пресс агентство мэдээсэнэ. Социалистнууд болбол коммунистнуудай ашаг туһада зарим зарим газарнуудта голосуудаа гээһэн болобошье, социалистическэ партиин позициинь хубилаагүй. Коммунистнууд 1938 оной һунгалтануудтай жэшээлбэл нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа.

Павеличын ажал-ябуулга тухай радиокомментатор Стил гэгшэ мэдүүлнэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 13. (ТАСС). Хорватиин гитлеровскэ марионеточнэ „премьер" Павелич гэгшэ Грацида (Австрида) американска армиин айлшаниинь боложо ажаһууна гэжэ намда мэдээтэй болобо гэжэ радиокомментатор Стил гэгшэ мэдүүлбэ. Нэгэдэмэл нацануудаар Павелич болбол сэрэгэй гэмтэдэй списогтэ оруулагдаһан байбашье американска засагууд хадаа Павеличын байһан газарыень мэдэнэгүйбди гээд тэрэнипе Югославида тушаажа үгэнэгүй. „Англо-американска армяар Югославида эргүүсүүлэн добтолуулхамни", гэжэ Павелич швейцарска журналистнуудта һайрхаһан байха юм.

США-да боложо байгаа горнягуудай забастовко тушаа

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 25.(ТАСС). Ажалай хэлсээнэй хүсэндөө байха болзорой дүүрэхэ тухай американска ажалай Федерациин горнягуудай профсоюзай гүлөөлэгшэ Льюиса гэгшын мэдүүлгын түлөө тэрэниие хэһээхэ гэһэн правительствын занаһан болобошьень США-гэй горнягуудай ажалдаа бусажа орохосо арсаһан дээрэһээнь гражданска үйлэдбэриин хэрэгүүдые эрхилхэ управлениин хүтэлбэрилэгшэ Смолл гэгшэ Атлантическа эрьеһээ эхилээд, Миссури ба Миннесота хүртэрхи 22 штадуудта нүүрһээр түлишэлэгдэжэ гаргагдадаг электроэнергиие ба коммерческэ хэрэгсэлнүүдтэй нүүрһые хэрэглэхэ ябадалые эрид доошолуулжа хаһаха гэһэн захиралта үгэбэ. 15 хоногой запасһаа доошоо ороод байгаа һаань, нүүрһэ хэрэглэлгые хойшодоншье доошолуулха гэжэ Смолл гэгшэ захирба. Энэнэй урда тээ сэрэгэй шэрэлгэнүүдые эрхилхэ управлени болбол нүүрһэ хэрэглэдэг пассажирска шэрэлгэнүүдэй 25 процентые бага болгохо гэһэн захиралта үгэһэн байгаа.

Американска компартиин хүтэлбэрилэгшэд Фостер ба Деннис гэгшэд горнягуудай тэмсэлыень бүхы хүдэлмэришэдтэ тон шухала гэжэ мэдүүлээ. Тэдэнэр хадаа профсоюзна ямаршье центрэ хабаададаг байбал өөрэгүй, горнягуудые дэмжэхын тулада хамтын ябуулгануудые хэхые бүхы профсоюзуудые уряалба.

Заводской районой почто тухай

„Манай советскэ орондо почтово-телеграфай ямар ехэ үүргэ уялгатай байһыень хүн бүхэн мэдэдэг. Тон шухала тон үнэтэй зүйлнүүд почтоор дамжуулагдадаг гээшэ. Эдэ бүгэдые почтово-телеграфна бүхы хүдэлмэрилэгшэд илангаяа һанаандаа хэжэ ябадаг"—гэжэ нэгэ нүхэрэй хэлэхэдэ хажуудань байһан ВЛКСМ-эй Заводской райкомой секретарь ингэжэ булуушааба.

—Һаяхан би комсомольско взно асаржа почтово отделенидэ тушаагааб. Теэд, нэгэ хэды болоод байхада манай дээдэ шатын организациһаа „взносой мүнгэн яаһан бэ?" гэжэ нэхэбэ. Тиихэдэнь би почтынхидто хэдэн дахин эрилтэ табиһанаймни һүүлдэ, тэрэ взносой мүнгэн па тайна взнос гэгдэжэ бэшэгдэшэһэн байһаниинь элирээ.

Мүн баһа партиина комитедэйшье почтоор ябуулһан юумэнүүд мүн лэ төөришэдэг зантай ха. ВКП(б)-гэй Заводской райком болбол партиина эхин организациин секретарь нүхэр Золотаревто ад еслан, томошог пакет эльгэһэн юм. Теэд, тэрэ пакет адресай ёһоор Золотаревто хүргэгдөөгүй хосоршоо. Почтоһоо һурахада „Пакет эльгээгдэнхэй" гэжэ харюусадаг байгаа. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ пакет почтынхидой саарһанай побшо дороһоо гаража ерээ. Ингэжэ энэ пакет хоёр гурбан километрын газарта байһан эзэндээ дүрбэн хоногой турша соо байгаа.

Тэрэшэлэн районно парткабинедтэ захигдаһан „Огонек" гэжэ хоёр журнал оройдоо һураггүйгөөр үгы болошонхой.

Тус почтын телеграфта хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ харюусалгагүй ябадал гаргадаг. Жэшээлхэдэ, „Тропину из Тайшета" гэһэн телеграммын ерэхэдэ, тус телеграфай телеграфистка Тавишкино гэгшэ саарһан дээрэ хүлеэн абахадаа „Ерошину из Ташкента" гээд бэшэжэрхиһэн байна. Һүүлдэнь телеграммын гансахан удхаар арайхан хурнихан гэжэ адреста эзэниинь олдобо.

Эдэ баримтанууд Заводской районой почтын таһагай хүдэлмэриин дутуу дундануудай заахан хубинь болохо байна.

Почтын начальник нүхэр Унагаев болбол өөрынгөө аппарадта байгаа дутагдалнуудые усадхаха арга хэмжээнүүдые абаха уялгатай болоно.

Д. Гунзынов.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Учебнигүүдээр хэзээ хангаха юм

Һуралсалай жэл эхилһээр ... һара үнгэрөөд, хоёрдохи ... дүүрэжэ, экзамен болохонь ... байна. Теэд Закаменай ... Дабаатын эхин һургуули ... дэбтэрээр мүнөө хүртэр ... гүй. Учебник дутагдалтай ... һаа боложо урогтоо зарим һу... дынь уншажа, заримань ... даг байха юм.

Гадна, энэ һургуули үбэлдэ ... лэдхэлгүй байгаа, тэрэ ушарһ... байрань хүйтэн, һалхинай ... амисхал класс ба коридор ... рань манаржа байдаг.

Мүн тэрэшэлэн аймагай ... һургуулинуудшье учебнигүүдээ... дутагдалтай байха юм.

БМАССР-эй гэгээрэлэй Ми... терствын зүгһөө холын һург... нуудые хаһа саг соонь учеб... дээр хангадаггүй байһаниинь ... халтай.

Б. Шойдо...

Анхаралаа табимаар ба...

Хэжэнгын аймагай центр ... аймагай бүхы арад зониие эм... талаар хангадаг больница би... Энэ больницые эрхилэгшэд ... бэлэдхэлгүй байдаг ушарһаа ... жо тойроод байһан харша ... гоо һүүлэй жэлнүүдтэ түлижэ... байна. Тус больница ариг сэ... сахиха ябадалай гуламта ... еһотой байһан аад, больницы... роод утаадһа ба элдэб нобшо ... хой ехэ хаяатай байна. Үбшэ... хэбтэдэг палатанууд дотор то... тэн ба шиигтэй. Үбшэнтэнэй ... дэг хубсаһа хунар муугаар ут... жа хирэтэй хэбээрээ ба... Больницын ажал эрхилэгшын ... шаалда жэлдээ хоёр гурбан ... һэлгэгдэдэг. Энэ ушар боль... ажалда нилээд нүлөөлдэг байн... Иимэһээ ажалань һайжаржа ... нагүй.

Аймагай элүүрые хамгаалха... гай зүгһөө тус больницын бай... һайжаруулха талаар ямаршье ... ламжа үзүүлнэгүй.

Энэ асуудалда анха... табиха саг тулажа ерээ.

Ц. Д. Цыдыпо...

Ялгаа зоргоороо хү... гээшэб?

1942 онһоо хойшо Яруунын ... Үльдиргын сомоной Кировэй нэр... колхоздо счетоводоор хүдэлмэрил... һан Ринчин-Нима Дамбаев гэгшэ... зой мүнгэн зөөридэ зоргоороо ... байна. Жэшээлхэдэ, 1943 оной ... риин 25-да колхозһоо 585 кило... талха абажа, Улан-Үдын колхозно... нок дээрэ худалдаад, нэгэшье ... колхоздоо тушаагаагүй амин хэ... ашаглажархёод, харин тэрэ та... трактористнуудта хубаажа үгөө һэ... жэ хуурмаг документ зохёожо, ав... тоосоо табиһан байха юм.

1943 оной октябрь һарада тэрэ ... баев гэгшэ 470 килограмм үлһан ... жые килограммай 480 түхэриг... далдан абажа, 225.600 түхэриг ... гаргашалааб гэһэн хуурмаг док... зохёожо колхозой правленидэ ... дурсагдаһан мүнгыень үбэршэлөө... на, 4300 түхэриг мүнгэ колхоз... членүүдтэ агансаар үгөөб гэжэ ху... документ бэшэжэ, тэрэ мүнгые ... абаһанһаа гадуур мүн Улан-... Яруунын хүртэр машинаар ерэһэнэ... лөө машинын шоферто 1000 тү... тус колхозой член Цырендорж... 1000 түхэриг шан үгтэбэ гэхэ ... ямаршье баримтагүйгөөр колхоз... гэн зөөридэ урилтэ хэһэн ябад... комиссиин шалгалтаар элирүүлэ...

Теэд, энэ этэгээд мүнөө хүртэ... шье хэмжээдэ хабаадуулагдаагүй... хань гайхалтай. Колхоздо ба п... харша бузагай ябадал хэжэ байһа... баевые хуулиин харюусалгада хаба... хаар болоо. Энээн тухай аймагай ... куратура анхарха уялгатай.

Б. Со...

„Б.-М. Үнэн" газетын ... материалаар хэмжээ а...

„КЛУБ ГҮ, АЛИ СКЛАД ...

«Клуб гү, али склад гү?» ... гаршагтай статья манай га... энэ оной октябриин 1-эй ном... толилогдоһон байгаа. Тэрэ ... соо Яруунын аймагай Со... Озерско сельсоведэй уншалгы... шан ба Сталинай нэрэмжэтэ ... эй клуб соо байдал ... гэжэ мэтые хадагалжа байһ... хай бэшэгдэһэн байна.

Мүнөө энэ статьягай ёһоор ... жээ абтанхай. Клубай ба унш... байшангай гэрнүүд сүлөөл... тэндэ заһабари хэгдэжэ ба... зургаагүүдаар шэмэглэгдэбэ. ... библиотекэ ба урагшалхай ... жэ хүдэлмэрилжэ эхилэ... жэ Яруунын аймагай культур... гээрэлэй таһаг мэдээсэнэ.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАП

Санашан

Бидэнэй урда хүжэгэр улаан шарайтай, бата хүдэр сээжэтэй капитан һууна. Шаб гэһэн гарнуудыень харанабди. Энэ гарнуудай хүсөөр хэды шэнээн модо газарые энэ капитан ябаа гээшэб. Хэды дахин санашадай урилдаанда гараа гээшэб гэжэ бодоно ди. Энэ гарнуудынь санын тулуурнуудые хүсэлэн тагадаг шэнги абьяастайгаар дайнай газар дээрэ хурса жадые дайсанай зүрхэн худар шэглүүлдэг байгаа. Капитанай энгэртэнь Улаан одоной орден, Германиие ба Япониие илаһанай түлөө медальнууд яларан байна.

Энэ—капитан Кашин Тимофей Евтеевич гээшэ, санаша хүн. Юрыншье санашан бэшэ, эрхим санашан, олон дахин мүрысөө урилдаанда шалгараһан хүн.

—Бидэ танда хэрэгтэй ерээбди,—гэнэбди.

—Намда хэрэгтэй?...—гэжэ асуугаад, капитан Кашин бидэнэй урдаһаа ... хараад,—Гаанад санашад бэшэ аабзат? Хэрэгээ хэлэ тэ,—гэнэ.

—Таниие энэ хим санашан гэжэ дуулаадби. Та ямар урилдаа мүрысөөндэ хабаадаһанаа хэлэжэ үгыт. Бидэ редакциһаа ...,—гэжэ капитан Кашинда хэлэбди.

Капитан һайхаанаар энеэбэ. Тэрээндэ ... асаржа табяад:

— Эдэниие үзыт даа,—гэнэ. Бидэ эр тэдэнииень үзэбди...

* * *

...Хилэ дээрэ. Советскэ пограничнигууд Эхэ оронойнгоо нангин хилые хамгаалжа, харуулда зогсоно. Тэдэнэй дунда даруу номгон зантай, шуран шуумар улаанармеец дайсанай газар худар хурса хёрхоор адаглан, харата дайсанай орожо ерээ һаань зоригтой бэ хээр харюусахаар бэлэн байна...

Үнэгэнэй төөримэ харанхы һүни үргэһэ нойртоо диилдэдэггүй, үбэлэй янгинама хүйтэндэ даарадаггүй ба командованиингаа захиралтые шэп пяггаар дүүргэдэг байһандаа энэ боец командирһаа оло дахин һайшаал баясхалан хүлеэдэг байгаа. Ингэжэ нүхэр Кашин Улаан Армиин албанда ябаа.

Командирынь хэшээлэй үедэ нэгэтэ бэшэ Кашиние магтажа:

—Спорт гэшэ һайн хэрэг. Санын спорт бүришье һайн хэрэг гэшэ. Кашин шэнгеэр санын спортые дурлаха хэрэгтэй,—гэжэ хэлэшэ һэн.

Нүхэдынь шье нүхэр Кашинда дуратай байгаа. Тэдэнэр Кашинай худэ бата дала мүр дээрэнь гараа табижа:

—Кашин! Шимнай санада һайн байгаш ла. Бидэнэй санын мэргэжэлтэ һургалсын даа,—гэшэ һэн.

Капитан нүхэдэйнгөө санада һуралхадань туһалдаг ба тэдэнтэйгээ мүрысөө урилдаг байгаа.

* * *

Үгэлэй түлэг дунда санашадай урилда мүрысөөн болохо гэһэн сар гараба. ... мүрысөөндэ бэлэдхэбэ. Мүнөө моритой хүнэй хойноһоо аргамжаар татагдаад санаагаа харайлгаха гэжэ түхеэрбэ... Энээндэ даамай бэлэдхэлгэ ба шадабари мэргэжэл хэрэгтэй байгаа.

Нарые далдалжа байһан боро үүлэн үтэр түргэн арилжа, ой модоной заха хизаараар, нэхы зузаан дайдын углуу тохойгоор тунажа байгаа шэнгэн сагаан манан дэгдэжэ, хүдөө тала уужам һонор боложо, наранай мүнгэн субад туяан саб сагаан саһанда наадана.

—Гоё даа, гоё үглөөгүүр!

Малгайнгаа шэхые ажагар гоёор сэнтүүлһэн санашад—офицернууд ба солдадууд—урилдаагаа эхилхэ газартаа ошоод:

Нэгэн, хоёр, гурба!—гэһэн командые хүлеэнэ.

Командашье бологбо. Санашад сагаан дайдые һээшэн урда хойно оролсоһоор далда ороошобо...

Кашинай ээлжээн болобо. Тэрэ старт дээрэ хүрэжэ ерээд байхадаа мори унаһан хүбүүндэ хандажа:

—Бүүл тэбэдээрэй! Анханһаан морёо дан ехээр бү баалаарай. Мүжаада дутэлхэ ... бодооройгээдхинэ.

Мориные ябажа үгэбэ. Тэдэнэй түрүүшын харайсанууд шэргүүн ... сайха, аргамжаа татагдаһан санашад ... бүлэнсэгүүд хойшоо гүйлдэхэдэл гэнэ. Теэд Кашинай гарынь шалангүй, улам улам аргамжаяа шангаар адхана. Тэрэнэй халта заб оложо, морёо унаһан хүбүүгээ харахадань, тэрэнь моринойнгоо надхагар үдхэн дэлһые дэрлэшоод, хажуудань харайлгаһан халзан зээрдэ моритой эдилдэн ябаба.

—Шпороо, шпороо!—гэжэ ооголхо гэһэн аад, Кашинай үгэнь гаража үгэбэгүй. Гадаашье хаданы дуулдахагүй байгаа. Кашинай сананудаа бэе бэедэнь дүтэлүүлэн, хүлөө сэхэ тулгабарилаад орхиходонь мориниинь гансата урагшаа ходоржо, халзан зээрдэеэ ахяадхиба.

—Үшөө,үшөө!—гэжэ Кашин хашхарна. Мориниинь мужаадаа дүтэлхэ бүреэ улам улам хабайсаяа ехэдхэжэ, бүхы бэеэрээ ходоон гараба...

Энэ Кашинай түрүүшын плалта һэн.

* *

Боец-пограничник ябаад, Кашинай тингэжэ түрүүшын плалта туйлаһанһаань хойшо арбан зургаан жэл соо. Энэ арбан зургаан жэл соо нүхэр Кашин өөрынгөө ... талаар, спортдо ... талаар нилээд урганаа. Тиихэдэ солдат ябаһанаа мүнөө капитан болоо.

Тэрэ 1933 ондо Хабаровск городто болоһон ... хилэлэй санашадай урилдаанда хабаадалсаба. Тэрэнэй команда энэ урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн ба нүхэр Кашинай ... тэмдэглэгдэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үе соо нүхэр Кашин ... зүүн хойто хизаар болохо Камчатка эльгээгдэбэ. Камчаткада байха зуураа капитан Кашин болбол ехэ ажалтай байгаашье һаа, спортоо орхидоггүй, тэрээндэ улам улам абьяастайгаар хабаададаг байгаа. Тэрэ хадаа „Динамо" гэжэ спортивна обществын эрхим санашадай нэгэн болоһон юм.

Капитан Кашин Камчатска областиин санашадай мүрысөөндэ дүрбэ дахин хабаадаба. 10-һаа 50 километр холотой газарта мүрысөөн болодог байгаа. Кашинай команда гурбан удаа түрүү һуури эзэлбэ. Гурбан удаа нүхэр Кашин Камчатска облисполкомой физкультура ба спортын комитедэй кубок абаһан байгаа.

Нүхэр Кашин эдэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа 10 километрые 44 минутын, 20 километрые — 1 час 29 минутын, 50 километрые —4 час 08 минутын туршада ябажа ерэһэн байна.

Капитан Кашин болбол Камчаткада ябаһанаа дурдажа:

—Камчаткынхид үни урданай бэрхэ санашад юм. Тэд бурят-монгол ... санадаа ... 5 ... санашад ... Москва ... санын спорт ... хэрэгээ...

* *

—Та ямар спортивна обществодо хабаадахабта—гэжэ бидэ асуубабди.

—„Динамо". Ямаршье городто байгаа „Динамода" ябаха ... санашадтай ... Кашин хэлэбэ.

Ж. Тумунов.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—25. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отдел в: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений — 2-64 (2 зв.).

Н—00755. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж ...